

Dziekoński, Stanisław

"Z dziejów chrześcijaństwa w
Augustowie", J. W. Czartoszewski, J. M.
Dołęga, [1999] : [recenzja]

Studia Teologiczne 18, 507-509

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

tego, który nie potrzebowałby ubogacenia siebie ze strony charyzmatów innych wyznań i Wspólnot religijnych. Na drodze wzajemnych spotkań lepiej i głębiej poznawać można nawet własną tradycję. Zaangażowanie w ruch ekumeniczny przynosi w darze błogosławiony owoc w postaci głębszego poznania własnego Kościoła. Przed tym, kto zna tylko swoje wyznanie zamknięte pozostają rozległe obszary pełni wiary chrześcijańskiej, mieniące się kolorami tęczy. Leksykon wyznań chrześcijańskich Warmii i Mazur przybliży nas wszystkim zarówno względem siebie, jak i w jakimś stopniu do realizacji jedności Kościoła Chrystusowego w perspektywie 2000-lecia narodzin Odkupiciela człowieka.

Adresatami lektury „*Ekumenicznego leksykonu*” powinni być przede wszystkim wszyscy ci, którzy noszą chlubne imię chrześcijan, miano uczniów Chrystusa, a przynależą do różnych wspólnot ekumenicznych. Jest on pomocny także młodym chrześcijanom, zdobywającym wiedzę o Bogu, człowieku i świecie w szkołach ponadpodstawowych, a także studentom wyższych uczelni regionu. Poznając wyznanie innych mogą oni wzrastać nie tylko w tolerancji religijnej, ale i miłości wzajemnej, o którą apelował papież Jan Paweł II: „*znosząc siebie nawzajem w miłości (Ef 4,2)*” ...*znaczy więcej niż tylko tolerować... to także usiłować zrozumieć, czuć się wewnętrznie bliskim, chcieć przebywać we wspólnocie, poczuwać się do wspólnoty, to spieszyć, by wspierać, to chcieć współpracować i współtworzyć* (Przemówienie Jana Pawła II w kościele ewangelickim w Warszawie podczas spotkania ekumenicznego, 9 czerwca 1991).

Sylwester Rendziński

Ks. J. W. Czartoszewski, ks. J. M. Dołęga, *Z dziejów chrześcijaństwa w Augustowie.*

Książka „*Z dziejów chrześcijaństwa w Augustowie*” jest kolejną publikacją zredagowaną przez ks. prof. J. M. Dołęgę oraz ks. mgr J. W. Czartoszewskiego. Tym razem jest to dzieło ukazujące historię Augustowa i jego mieszkańców. Pierwsze spojrzenie na niniejsze opracowanie pozwala dostrzec brak podziału na tzw. części główne, bądź zasadnicze. Odnosi się wrażenie, że jest to jeden zbiór artykułów, które jednakże konsekwentnie rozwijają ukryty w tytule książki cel: ukazanie dziejów chrześcijaństwa w Augustowie. Wskazany cel wiernie realizuje treść pierwszego artykułu ks. mgra Jacka Czartoszewskiego, który prezentuje początki chrześcijaństwa na Ziemi Augustowskiej, historię powstania a następnie rozwoju zarówno samego miasta Augustów, jak i parafii, podnosi kwestię działalności społeczno oświatowej. Ale, jak podkreśla sam Autor, są to jedynie szkice dziejów parafii augustowskiej i to głównie rzymsko - katolickiej. Stąd też opracowanie dotyczące augustowskiego unickiego dekanatu ks. prof. dr hab. W. Je-

mielity wydaje się być znakomitym uzupełnieniem dziejów chrześcijaństwa w Augustowie. Ks. Profesor realizuje podjęty problem w dwu zasadniczych częściach: „Unicy w okresie prawosławia” oraz „Wolność religijna”, poprzedzonych prezentacją rysu historycznego Kościoła grekokatolickiego od chwili jego powstania. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż Autor omawia dzieje unitów zamieszkujących nie tylko teren Augustowa, ale cały unicki dekanat augustowski. Uwzględnia równocześnie tło społeczno - polityczne omawianego okresu, które zostaje ukazane jeszcze pełniej w następnym artykule autorstwa prof. dr hab. Adama Dobrońskiego. Autor pochyła się nad przeszłością Augustowa, przedstawiając w sposób jasny i uporządkowany historię zarówno samego miasta, jak też pobliskich terenów. Bardzo ciekawe i w pewnym sensie charakteryzujące się nowością treści są te fragmenty artykułu, które poruszają aspekty militarne historii Augustowa i ukazują jego znaczenie handlowo przemysłowe. Wypowiedź wyróżnia się spośród dotychczas omawianych również tym, że bezpośrednio w małym stopniu porusza temat życia religijnego. Toteż artykuł ks. dr Józefa Stanisława Łupińskiego pt. Proboszczowie parafii NSJ w Augustowie na przestrzeni ostatnich stu lat (1899-1999) stanowi niejako nawrót do kierunku myślenia wyznaczonego artykułami ks. mgr Jacka Czartoszewkiego oraz ks. prof. dr hab. Witolda Jemielity. Autor ukazuje postacie księży, którzy w przyjętym przez niego czasokresie pełnili funkcję proboszczów w parafii pw. Najświętszego Serca Jezusa w Augustowie. Mówi o podejmowanych przez nich działach duszpasterskich, które podtrzymywały i rozwijały u wiernych nie tylko życie religijne, lecz również społeczno-kulturalne.

Tematyka dziejów chrześcijaństwa w Augustowie zostaje poszerzona artykułem ks. mgra Edwarda Anuszkiewicza. Celem tego opracowania jest prezentacja Akcji Katolickiej na augustowszczyźnie przed 1 września 1939 r. Realizacja tak założonego celu dokonuje się w trzech etapach. Najpierw zostają podane informacje o Akcji Katolickiej przede wszystkim w diecezji łomżyńskiej. Następnie zostaje omówiona Akcja Katolicka na suwalszczyźnie i wreszcie w parafii pw. Najświętszego Serca Jezusa w Augustowie.

Problematyka życia religijnego mieszkańców ziemi augustowskiej stanowi przedmiot pogłębionej refleksji także ze strony ks. prof. dr hab. Józefa Marcelego Dołęgi. Wypowiedź zwraca na siebie uwagę tym, że „wnioski i spostrzeżenia przedstawiane w tym artykule mają charakter postulatyczny i prawdopodobny, a nie ostateczny i rozstrzygający” (s. 115). Autor opiera się na badaniach naukowych przeprowadzonych w latach 1994-1999 na ziemi Augustowskiej (Augustów, Studzieniczna, Mikaszówka, Janówka, Raczki, Sztabin, Bargłów). Prezentuje zatem współczesny rys życia religijnego mieszkańców augustowszczyzny zatrzymując się w sposób szczególny nad następującymi kwestiami: „wybrane zagadnienia z życia religijnego”(s. 116-117), „wychowanie religijne w rodzinie i szkole”(s. 117-118), „znaczenie religii w szkole” (118-119), „wiara a sens i wartość życia” (s. 119-120), „świadomości

mość społeczna pielgrzymiego nauczania Jana Pawła II" (s. 120-121), „środowiska społeczno - przyrodnicze" (s. 121-123), „nowe ośrodki duszpasterskie" (s. 123).

W religijną rzeczywistość ziemi augustowskiej wpisane jest również życie zakonne, które omawia ks. mgr Jacek Czartoszewski. Autor skupia się na działalności żeńskich zgromadzeń zakonnych w Augustowie w latach 1923-1999, wśród których wymienia: Siostry Franciszkańki Rodziny Maryi, Siostry Służki, Siostry Urszulanki Szare, Siostry Salezjanki, Siostry Loretanki. Artykuł ma na celu zapoznanie czytelnika z działalnością społeczną, oświatową i wychowawczą żeńskich zgromadzeń zakonnych pracujących na terenie Augustowa. Zasadniczą treść książki kończy wypowiedź ks. mgra Szczepana Dobeckiego o głównych ośrodkach życia muzycznego w Diecezji Łomżyńskiej w latach 1925-1939, która sama w sobie posiada wielką wartość. Jest bowiem wynikiem wnikliwej analizy źródeł pod kątem muzyki religijnej w parafii pw. św. Michała Archanioła w Łomży, parafii św. Piotra i Pawła w Łapach oraz parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Teolinie, która od roku 1866 do 1918 należała do guberni suwalskiej, powiatu augustowskiego (s. 191). Odnosi się jednak wrażenie, że artykuł pozostaje z głównym tematem książki w bardzo luźnym związku. Zatem nie wszystkie wypowiedzi posiadają taką samą wartość w realizacji celu, jaki został postawiony przez redaktorów omawianej książki: zaprezentować dzieje chrześcijaństwa w Augustowie, przy czym wspomniany cel został osiągnięty w stopniu zasługującym na uznanie. Merytoryczna ocena dzieła wskazuje, że stanowi ono znakomity materiał do dalszej refleksji naukowej. Poza tym może być źródłem bogatej informacji o historii Augustowa i jego mieszkańcach dla tych ludzi, którzy podziwiają w tym mieście i jego okolicach jedynie piękno przyrody.

Ks. Stanisław Dziekoński

Ks. Jarosław Sokołowski, *Parafia Osowiec w środowisku społecznym i przyrodniczym*, EPISTEME 5 (2000), Acta Universitatis Masuriensis Olecko 2000, ss. 212.

Wydawnictwo Acta Universitatis Masuriensis w Olecku wydało kolejną (piątą) pozycję w serii EPISTEME. Jest nią książka Księdza Sokołowskiego pt. *Parafia Osowiec w środowisku społecznym i przyrodniczym*. Autor jest kapłanem, prawnikiem, wykładowcą prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży oraz obrońcą węzła małżeńskiego w Łomżyńskim Sądzie Biskupim pochodzącym z opisanej parafii, który jednocześnie żywo interesuje się historią i współczesnymi problemami swej małej (rodzinnej) ojczyzny.